

JAK

Jord Arbejde Kapital

Bladet

Gæld til banken
er ikke gode
penge.

Ib Ravn

SIDE 6

Renten er helt central i
løsningen af de aktuelle
økonomiske problemer.

Jakob Mikkelsen

SIDE 4

Spørgsmål i Folketinget
om pengeskabelsen.

Uffe Madsen

SIDE 8

JAK *Bladet*

Medlemsblad for JAK Danmark

Det er JAK Danmarks formål gennem oplysning at rejse en bevægelse for gennemførelse af folkets menneskelige og økonomiske frigørelse – samt arbejde for oprettelse af praktiske funktioner til gennemførelse af dette formål.

Landsforeningens adresse er:

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
www.jakdanmark.dk
E-mail: landsforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Ansvarshavende redaktør:

Lis Poulsen

Redaktionsudvalg:

Lis Poulsen. Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk
Poul Busk Sørensen. Tlf. 61 72 82 30
E-mail: pbusks@mail.dk
Uffe Madsen. Tlf. 40 36 31 75
E-mail: UffeMadsen@mail.tele.dk
Jakob Mikkelsen. Tlf. 20 20 70 50
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk
Niels Erik Bach Boesen. Tlf. 20 23 63 47
E-mail: neb@bachboesen.dk
Martha Petersen. Tlf. 86 81 16 11
E-mail: mmp@folkesparekassen.dk

Henvendelse til Landsforeningens ledelse:

Jakob Mikkelsen, formand
Spættevej 10, 6851 Janderup
Tlf. 20 20 70 50
E-mail: Jakob.Mikkelsen@mail.dk

Lis Poulsen, næstformand
Husumvej 5, 8600 Silkeborg
Tlf. 40 15 10 39
E-mail: carkurt@post10.tele.dk

Chresten Heesgård Ibsen,
Hvedebjergvej 92, 8220 Brabrand
Tlf. 31 65 01 89
E-mail: Chib@chib.dk

Lone Klit Malm,
Valmuevej 4, 8382 Hinnerup
Tlf. 20 58 50 24
E-mail: klitmalm@yahoo.dk

Udpeget af pengeinstitutterne:
Kurt Poulsen, Folkesparekassen
Bo Nielsen, JAK Andelskassen Østervraa

I N D H O L D

- 3** Om at gøre det rigtige
Af Jakob Mikkelsen
- 4** Renten er helt central i løsningen af de aktuelle økonomiske problemer
Af Jakob Mikkelsen
- 6** Gæld til banken er ikke gode penge
Af Ib Ravn
- 8** Spørgsmål i Folketinget om pengeskabelsen
Af Uffe Madsen
- 10** Den dag, da journalister, økonomer og politikere var uenige
Af Chresten Heesgård Ibsen
- 11** Enok Lund Larsen har levet et eventyrligt liv over hele verden
Af Uffe Madsen
- 12** Boganmeldelse: En helt nødvendig bog!
Mad vs. Fødevarer... et opgør med den beskyttende atmosfære
Bog af Lone Vitus, alias Lone Landmand
Anmeldt Af Jakob Mikkelsen
- 13** Boganmeldelse: En lægmand tager ordet!
En bæredygtig økonomi... rentefrie lån og menneskelig trivsel
Bog af Steen Kyndesen
Anmeldt Af Jakob Mikkelsen
- 16** Pia og Karen og Den Selvforsynende Landsby
Af Morten Schjøtt
- 19** JAK Danmark årsmøde
- 19** Studiegruppe i Århus
- 21** Garantinformation, Nyt i Folkesparekassen

Forside foto:
Hvordan bliver vinteren?
JAK bladets redaktion er sikker på,
at debatten om klimaændringerne
og pengeskabelsen fortsætter.

Nr. 2 udkommer primo april 2015
Deadline 15. februar 2015.

Eftertryk velkommen
ved kildeangivelse.
Indholdet i de enkelte artikler
udtrykker ikke nødvendigvis
Landsforeningen JAKs holdning.
Henvendelse ang. medlemskab,
abonnement, artikler og annoncer:

JAK Bladet
Redaktør
Lis Poulsen, Husumvej 5,
8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81
E-mail: jak-bladet@jak.dk

Om at gøre det rigtige

Af Jakob Mikkelsen, formand for JAK Danmark

Det er i dag vældig nemt at finde informationer om alt muligt, og det er tillige muligt at finde informationer, som man kan begrunde og retfærdiggøre næsten enhver handling eller holdning med. Det turde dog være klart for enhver, at ikke alle handlinger kan retfærdiggøres. Et sådant privilegie burde være forbeholdt handlinger i overensstemmelse med Livets Love, altså de rigtige handlinger – set i en større sammenhæng. Hvilke handlinger, der i en given situation er de rigtige, kan kun du selv afgøre. – og vi ved det jo godt: det er handlinger, som vi kan stå ved – uden bortforklaringer og uden "men".

I dag er det efterhånden en sjældenhed at se fremtrædende personligheder gøre det rigtige. Der er altid en eller anden forklaring på, at netop de ikke kunne gøre det rigtige, eller hvorfor netop de er undtaget eller har en særlig ret til at omgå reglerne. Vi er endt der, hvor hæderlige mennesker med deres integritet i behold skal beskyttes af særlige ordninger, hvis de vælger at fortælle om lovbrud i organisationer, hvor de arbejder (whistleblowers), hvorimod andre, der har løjet med fuldt overlæg slipper. Der er endda opstået en betegnelse for den slags løgne, nemlig "nødløgn", som man lige nu forsøger at finde ud af, hvor man skal placere: er det nu også en rigtig løgn, når det er en nødløgn? Det er måske bare en lidt upræcis sandhed eller en misforståelse.

I mange situationer er vi udfordret. Hvis vi lige fortolker denne bestemmelse lidt kreativt, så går det nok. Jeg bliver ked af det, når nogle af vore mest fremtrædende politikere helt bevidst overtræder loven og i flere tilfælde nærmest trækker på smilebåndet ad det. I nogen tilfælde har de holdt sig inden for lovens bogstav, men absolut ikke dens ånd.

Forleden faldt jeg i snak med en person, der konstant italesatte det modsatte af, hvad han mente, og det slog mig, at det er, hvad der sker, hvis vi bruger vore modstanderes ord og begreber. En sprogforsker satte ord på det for mig: når vi bruger vore modstanderes begreber, svigter vi vort eget værdisæt og fremmer derved de an-

dres holdninger, der altså er de modsatte af vore egne.

Nu står vi overfor en stor udfordring: vi skal tale ærligt og direkte. Vi skal bruge vore egne værdibegreber, når vi italesætter vore visioner. Vi skal kæmpe for og ikke imod. Vi skal sige det, vi mener og argumentere positivt. Jeg er overbevist om, at vore tanker og ord skaber vor fremtid. Vi skal italesætte og forestille os det, som vi gerne vil nå frem til. Jeg ved det: det er ikke nemt, og kræver øvelse – men øvelse gør mester. Det første skridt på vejen er dog at blive mere bevidst om det.

Man kommer nemt til at fremstå lidt naiv, når man står ved sine bløde værdier, hvorfor der er en tendens til at ty til økonomiske og lidt hårdere argumenter, argumenter som modparten forstår og respekterer. Men det er galt at gøre, hvis vi ønsker et samfund, der bygger på fællesskab og samarbejde.

I vort dagligliv står vi overfor store udfordringer. Vi skal købe økologisk, vi skal tage offentlige transportmidler, vi skal være mere sammen med vores familie og så videre. Vi magter det ikke, for der stilles store krav. Men netop her er vores udfordring. Vi skal gøre, hvad vi kan i nuet og stå ved det. Brug energien på at nå videre i stedet for at argumentere for, at vi ikke kan gøre det bedre.

Jeg tror, at det er vigtigt, at vi holder op med at argumentere med økonomiske begrundelser. Jeg tror, at den økonomiske frigørelse er, at vi finder andre værdier frem og sætter dem højere end økonomiske måltal. Det betyder ikke, at vi skal lade økonomien sejle, men at vi selv skal sætte kursen i vort liv og ikke lade de økonomiske dogmer styre os. Heraf kommer den menneskelige frigørelse: at vi tør stå ved vore værdier. Det bliver vi stærke af.

Det skal være mit nytårsforsæt! Vil du være med, er du velkommen!

– for husk: en ny tid vindes kun ved et arbejde derfor!

Godt nytår til alle JAK Bladets læsere!

FØLG JAK DANMARK PÅ:

Facebook: jakdanmark

Twitter: @jakdanmark

web: www.jakdanmark.dk JAKs nyhedsbrev

Renten er helt central i løsningen af de aktuelle økonomiske problemer

Af Jakob Mikkelsen, formand for JAK Danmark

Da JAK i 1931 begyndte sit virke med udstedelsen af rentefrie andele, var det et initiativ, der sigtede mod at løse to problemstillinger, nemlig pengeskabelsen og renteproblematikken. Desværre blev initiativet med den komplementære valuta forbudt, og JAK fortsatte med forskellige forsøg på at etablere systemer, der ikke baserede sig på nationalbankpenge. Som jeg har forstået Clearingscentralen, var det et forsøg på at skabe en pengefri afregningscentral svarende til en digital valuta i dag, ligesom JAK var tidligt på banen med checks. I de seneste mange år har vi fokuseret på renten som hovedproblemet. Jeg mener stadig, at det er det væsentligste problem, men der skal ikke herske tvivl om, at det er et vigtigt stykke arbejde, der er lavet i Positive Money i Storbritannien og den danske afdeling Gode Penge. Pengeskabelsen har virkelig fået sin plads i debatten om problemerne i det økonomiske system.

JAK kan selvfølgelig være godt tilfreds med, at dette emne er kommet godt ind i debatten, og jeg håber, at vi ad den vej også kan få renteproblematikken på dagsordenen, da den er absolut nødvendig at forstå. Det centrale problem i pengeskabelsen er nemlig ikke, som det fremgår af Positive Moneys kampagne, at pengene kommer ud som gæld, men derimod, at det er rentebelagte penge, der kommer ud som gæld. Selvfølgelig er vi – som det også er fremgået af flere artikler her i bladet – enige i det centrale problem med, at det er private banker, der bestemmer pengemængden til enhver tid. Bankerne forstærker som bekendt kriserne, hvad enten det er overophedning af økonomien ved, at der pumpes for mange penge ud i samfundet, eller der skabes finansielle kriser ved, at der er mangel på penge.

Renten er helt central for forståelsen

I vores nuværende situation sværger næsten alle til mantraet "vækst, vækst, vi skal have mere vækst". En politiker sagde det ligeud: "Væksten er nødvendig!" Men når vi kommer til forståelsen af, hvorfor væksten er nødvendig, kniber det med argumentationen. Jo, vi skal holde beskæftigelsen, vi skal øge eksporten, vi skal øge forbruget, og vi skal og skal og skal... - hele tiden begrundet i økonomien. Men lad os lige skifte vinkel et øjeblik!

Har vi brug for mere? Er vi ved at dø af sult? Fryser vi? Har vi ikke tag over hovedet? - og jeg kunne blive ved! Vi sætter arbejde i gang – ikke fordi vi mangler det, men for at skabe vækst. Vi bygger motorveje i stedet for at sætte flere lærere til at undervise vore børn, så de bliver bedre rustet til fremtiden – alt sammen begrundet med, at vi

skal have vækst, altså underforstået, materiel vækst og mere forbrug. Man begrundet det med, at der ikke produceres i den offentlige sektor, men det er jo rettelig der, der skabes de største værdier, hvis vi rustet vore børn bedre til et godt og meningsfuldt liv, der netop ikke baseret sig på større og større materiel forbrug – men vi skal have vækst og fuld beskæftigelse samtidig med, at vi robotiserer produktionen mere og mere. Spørgsmålet er så: Har vi et alternativ?

Vi har i flere år haft en meget lav vækst. Det kan vist ikke diskuteres, og det ser heller ikke ud til at blive voldsomt bedre inden for de nærmeste år - altså efter min mening. Japan har i mange år ikke haft nogen nævneværdig vækstrate, og jeg vil mene, at vi må indstille os på det samme. Og hvorfor er det så lige, at det er et problem?

Man siger, at stilstand er tilbagegang!

Hvorfor? Kan du give en holdbar forklaring på det udsagn? Jeg vil prøve:

I et rentebaseret økonomisk system skrives der renter til gælden hele tiden – (Det er også grunden til, at Positive Money ønsker penge ud som gældfri penge, så der ikke skal betales renter af dem!). Og pengene til at betale disse renter findes jo ikke i systemet, hvorfor der må skabes nye penge for at imødekomme lånebehovet, der opstår i den forbindelse. Når der er stilstand, bliver disse penge ikke skabt, og renterne kan derfor ikke betales. Den eneste måde, renterne kan komme ud i systemet, er ved, at der skabes ny gæld, og derfor må der nødvendigvis være vækst. Ellers må renterne afskrives via konkurser. En balanceøkonomi kan kun forekomme som et rentefrit økonomisk system.

Når vi har et rentebaseret økonomisk system, må vi forstå, at pengene til renter til stadighed tages af de til rådighed værende midler. Som en konsekvens heraf bliver der færre og færre midler til rådighed til vareomsætningen. Det skyldes, at renterne beslaglægger en større og større del af omsætningen, hvilket er den før omtalte tilbagegang.

Men vi skal bare have vækst (?)

Ja, men vi har ikke brug for mere. Tvært imod produceres der allerede alt for meget, som vi ikke har brug for, og der ødsles mængder af resurser på at få os til at købe større mængder og mere, end vi har brug for, fordi mantraet er vækst. Vi snakker om, at vi skal skabe arbejdspladser og "eksportere os ud af krisen". Ja, men det vil de andre jo også! Men nogen skal jo købe det, og alle kan ikke pro-

ducere mere, end de selv skal bruge. Så skåret helt ind til benet er vi i gang med et spil Sorteper, hvor det handler om at slippe af med Sorteper og håbe, at det ikke netop er os, der kommer til at sidde med den til sidst, når spillet er ude. Det ville godt nok være træls.

Løsningen er for mig at se, at vi ændrer vort pengesystem, så staten/Nationalbanken får kontrol over pengeudstedelsen, så det ikke er de private bankers interesser, der styrer pengemængden, men samfundets behov. Dernæst må pengesystemet gøres rentefrit, så det ved rentekravet indbyggede behov for vækst fjernes. Derved kan vi få en bæredygtig økonomi, hvor pengemængden afstemmes efter behovet i samfundet.

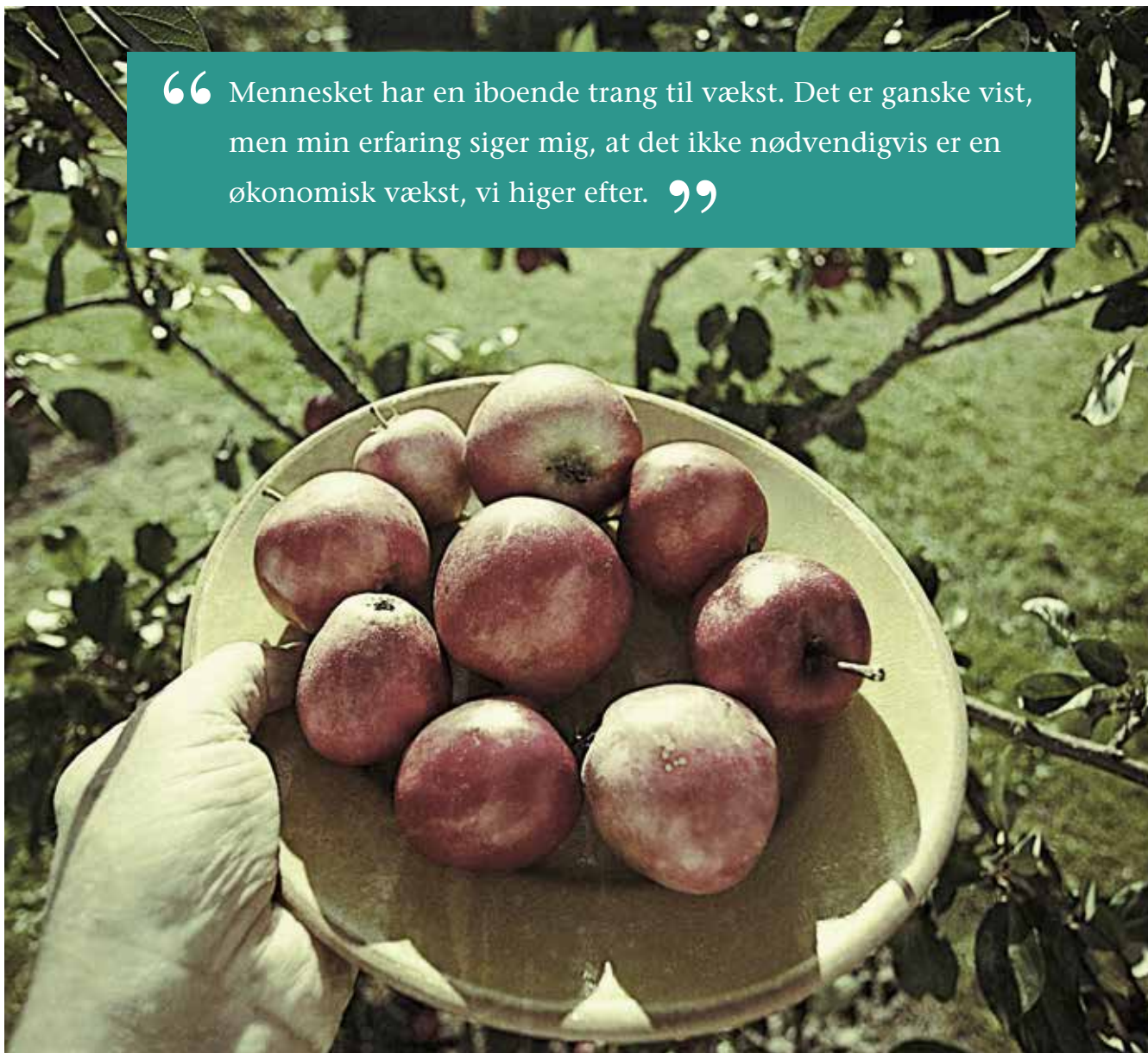
Jeg er af den opfattelse, at vi ad den vej vil nå frem til det, vi i JAK kalder økonomisk frigørelse. Vi vil begynde at begrunde vore handlinger med andet, end hvad der kræves af økonomiske hensyn. Det er en fallit, at vi i et så udviklet demokrati som det danske til stadighed må finde os i, at en regering begrunder deres politik med, at det er

nødvendigt, fordi der ikke er økonomi til det, når det kun er et spørgsmål om, hvilke veje pengene skal strømme. Det vil enhver JAK mand/kvinde holde med mig i – tror jeg. Mennesket har en iboende trang til vækst. Det er ganske vist, men min erfaring siger mig, at det ikke nødvendigvis er en økonomisk vækst, vi higer efter. Trangen til materiel vækst er for mig at se kulturbestemt og en kompensation for manglende livsindhold på det kreative og spirituelle område. Men det kan enhver jo have sine egne holdninger til og fortolkninger af. Det centrale er for mig, at vi sammen forsøger at skabe et samfund i balance, og hvor vi ikke er pisket til at løbe hurtigere og hurtigere for at tilfredsstille rentesystemets krav om økonomisk vækst med deraf følgende udbytning af alt omkring os.

JAK er til enhver tid rede til at samarbejde med alle, der vil være med til at arbejde i den retning inden for de rammer, vort værdigrundlag giver os.

Så husk vort gamle og stadig rigtige slogan: En ny tid vindes kun ved et arbejde derfor!

“ Mennesket har en iboende trang til vækst. Det er ganske vist, men min erfaring siger mig, at det ikke nødvendigvis er en økonomisk vækst, vi higer efter. ”

Gæld til banken er ikke gode penge

Nationalbankens blinde accept af, at bankerne skaber samfundets penge, er dybt skadelig for dansk økonomi. Det er på tide, at staten bliver herre i eget hus og udsteder samfundets betalingsmidler

Af Ib Ravn, lektor ved Aarhus Universitet og bestyrelsesmedlem i foreningen Gode Penge

Nationalbanken offentliggjorde i sin kvartals-oversigt for 3. kvartal artiklen "Penge, kredit og bankvæsen". Heraf fremgår det, at private banker skaber langt den største del af Danmarks pengemængde. De gør det, når de yder lån, nemlig ved blot at skrive det 'udlånte' beløb ind på låntagers konto, uden at tage beløbet noget andet sted fra. Det vil være en chokerende tanke for de fleste danskere. Skaber banken nye penge ved tastetryk? Er det ikke et problem?

Nej, siger nationalbankdirektør Hugo Frey Jensen i et ledsagende pressemateriale, der ligger på Nationalbankens hjemmeside, Penge i banken er også gode penge. Alt er i den skønneste orden, for bankerne kan ikke skabe flere penge, end der efterspørges af husholdninger og virksomheder, siger han. Blæses der en kæmpe boligboble op, er det låntagernes egen skyld, må vi konkludere.

Men Hugo Frey Jensen glemmer den iver, der blev udvist af banker og realkreditforeninger i 00'erne. Når flexlån med pygmærenter og afdragsfrihed kastes i grams for alt folket, skabes der jo efterspørgsel. Over 600 milliarder kroner pumpede bankerne ud i samfundsøkonomien i 1990-2008, en firedobling af pengemængden, der bidrog afgørende til finanskrisens gennemslag i Danmark.

Pressematerialet forholder sig ikke til den gæld, som pengeskabelse gennem långivning medfører. Alle penge på danskernes konti er skabt som gæld og skal derfor betales tilbage til en bank – med heftige renter.

Ligesom penge i dag skabes gennem gældsætning, tilintetgøres de ved låneindfrielse. Hver gang, vi betaler af på vores gæld – en fornuftig handling, skulle man tro – reducerer vi også samfundet pengemængde, hvilket er uheldigt i dårlige tider. Kun i gode tider pumper bankerne penge ind i systemet. Når tiderne er dårlige, er bankerne tilbageholdende med kreditten. Det betyder, at pengemængden formindskes og økonomisk aktivitet hæmmes, så det trækker længere ud med at få hjulene i gang igen.

Bankernes udlån er altså procyklisk, konjunktur-medløbende: Den forværrer både bobleoppustningen og den efterfølgende recession. Økonomien vil evigt svinge mel-

lem disse to ekstremer. Denne fundamentale ustabilitet er en konsekvens af vores gældsbaseerede pengesystem.

Tag magten fra bankerne

Men man kan indrette det anderledes. Bankerne kan fratages retten til at skabe samfundets betalingsmidler. De har aldrig fået den ved nogen demokratisk beslutning. Kontopenge er gradvist i de sidste 200 år kommet til at betyde meget mere end kontanter, som pressematerialet så rigtigt påpeger, og i takt hermed er pengeskabelsesmagten tilflydt bankerne, ubemærket af næsten alle.

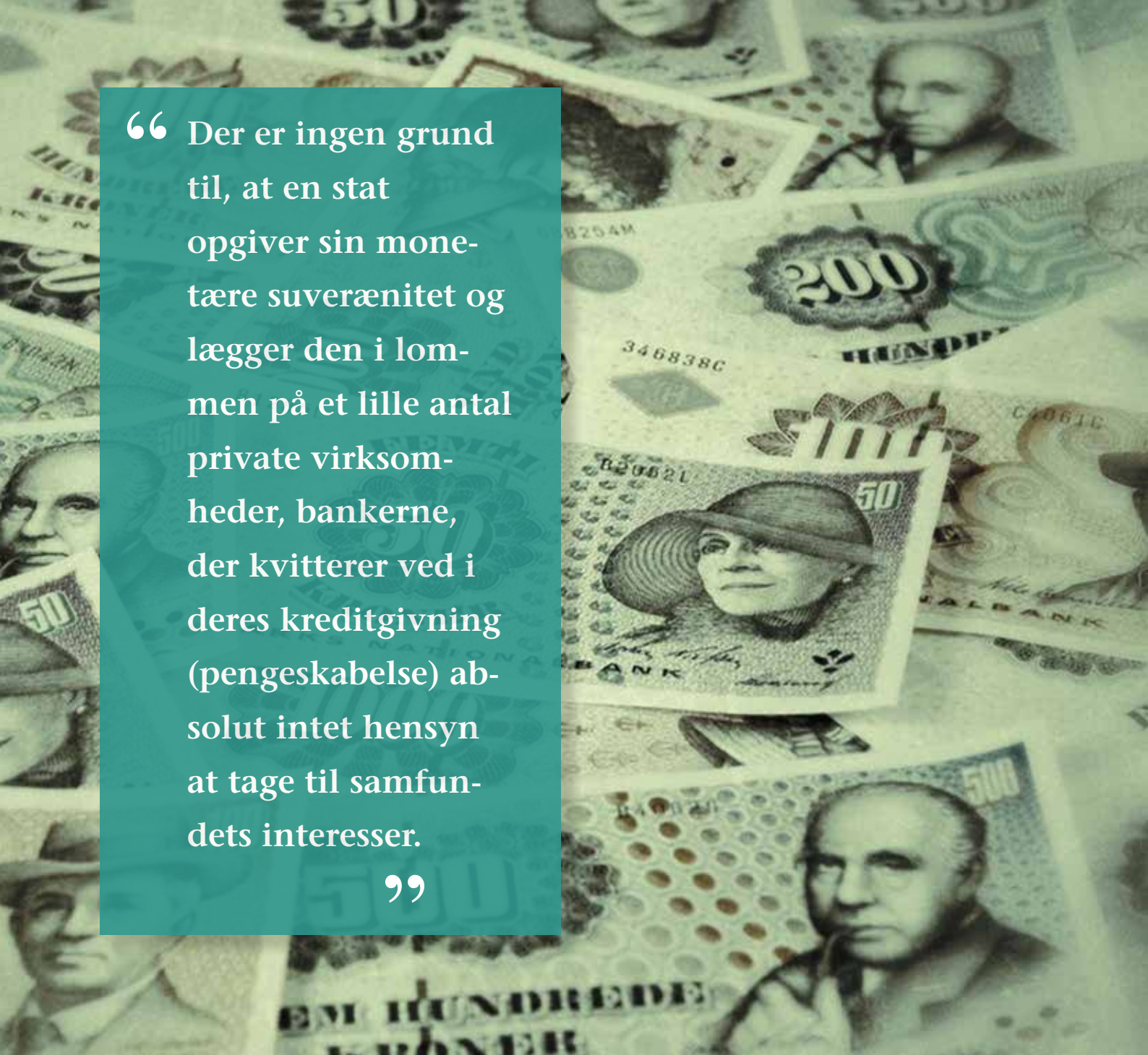
Det behøver ikke være sådan. Enhver stat kan udstede sine egne penge, som professor i økonomi Richard A. Werner påpeger i 'New Paradigm in Macroeconomics'. Den kan gennem sin centralbank skrive beløb ind på relevante konti og derigennem uddele penge til landets husholdninger og virksomheder – eller lade private banker udlåne disse centralbankskabte penge.

Der er ingen grund til, at en stat opgiver sin monetære suverænitet og lægger den i lommen på et lille antal private virksomheder, bankerne, der kvitterer ved i deres kreditgivning (pengeskabelse) absolut intet hensyn at tage til samfundets interesser.

Folketinget kan ved ny lovgivning sikre, at Nationalbanken træder i karakter og styrer pengemængden igen – noget centralbanker har opgivet gennem de sidste årtier. Det er uværdigt for en moderne stat at lade sin centralbank servicere bankerne som bagstopper og figenblad, når de har udlånt hæmningsløst og skal have bagdelen dækket ind. Pengesystemet bør tjene husholdninger og virksomheder, dvs. den reale økonomi, og ikke en finanssektor, der i stigende grad er en belastning.

Et demokratisk pengesystem

Den engelske reformorganisation Positive Money foreslår, at alle borgere skal have to bankkonti til deres penge. Den første er en almindelig lønkonto, som står i centralbanken, men administreres af lokale, private banker. Pengene er 100 procent sikre, for krakker banken, tager en anden bare over: Pengene står jo i centralbanken.

“ Der er ingen grund til, at en stat opgiver sin monetære suverænitet og lægger den i lommen på et lille antal private virksomheder, bankerne, der kvitterer ved i deres kreditgivning (pengeskabelse) absolut intet hensyn at tage til samfundets interesser.

”

Hvis en borger Hansen har penge til overs, fx 100.000 kroner fra en arv, kan han placere dem på sin investeringskonto, den anden kontotype. Disse penge kan banken udlåne til den rente, de nu kan få (og som Hansen og banken deler). Bankene kan således kun udlåne allerede eksisterende penge, ikke skabe nye. Yder den tåbelige lån, krakker den, uanset hvor stor den er, og enhver uopmærksom Hansen mister sine 100.000 kroner. Sætter banken på en højere fortjeneste, følger større risiko – ikke plads på et beskyttet værksted kaldet SIFI, 'systemisk vigtige finansielle institutioner' – banker, der er for store til at krakke.

Imens overvåger en ny pengeskabelseskomite i Nationalbanken pengemængdens størrelse. Vurderer den, at der er behov for flere penge i økonomien, er det op til den

demokratisk valgte regering at beslutte, hvordan de penge skal bringes ind i økonomien (skattelettelser, nedbringelse af statsgæld, borgerdividende e.l.).

Det er én model. Der er brug for mere viden. Her kunne Nationalbanken gå foran og igangsætte forskning i reformer og alternativer. Den kunne gribe om nældens rod og ikke vente på lappeløsninger fra Basel og ECB. Danmark er et oplagt laboratorium: et lille land med en oplyst befolkning og en overskuelig finanssektor.

Nationalbanken har med sin publikation fra kvartalsoversigten og Hugo Frey Jensens bekræftelse af bankernes pengeskabelse lindet på døren til finanssektorens dunkle maskinrum. Nu skal lyset ind, og maskineriet skal have en overhaling.

Spørgsmål i Folketinget om pengeskabelsen

Af Uffe Madsen

Problematikken om de private bankers skabelse af vores penge har i den seneste tid været rejst på højest plan. I Nationalbankens seneste kvartalsskrift (3. kvartal 2014) er der en stor omtale af pengesystemet, hvor følgende er anført:

Som bankvæsenet er indrettet, vil det ofte være sådan, at udlån skaber indlån. Når en bank yder et lån til en husholdning eller en virksomhed, vil provenuet fra lånet i første omgang blive krediteret låntagerens bankkonto. Et udlån vil derfor ofte i første omgang blive modsvaret af et tilsvarende indlån og dermed en stigning i pengemængden. Der kan efterfølgende ske flere ting med indlånet.

Det er opløftende at se, at også Danmarks Nationalbank nu erkender det faktum, at langt hovedparten af landets penge skabes af de private banker, og dermed er der sket en privatisering af pengeskabelsen.

Også i Folketinget

Men også i Folketinget er spørgsmålet nyligt blevet rejst, idet Lisbeth Bech Poulsen (SF) under Folketingets spørgetid den 19. november 2014 stillede følgende spørgsmål til erhvervs- og vækstminister Henrik Sass Larsen:

“Anser ministeren det som et demokratisk problem, at pengeskabelsen i samfundet er uden for Nationalbankens kontrol, og kan ministeren redegøre for de økonomiske konsekvenser ved, at pengeskabelsesprivilegiet er placeret hos et stadigt faldende antal private pengeinstitutter, jf. udtalelsen fra Nationalbankens seneste kvartalsoversigt i artiklen »Penge, kredit og bankvæsen« om, at penge i den moderne økonomi skabes via de private bankers og realkreditinstitutioners udlån, og hvor der står, at »Når en bank yder et lån til en husholdning eller en virksomhed, vil provenuet fra lånet i første omgang blive krediteret låntagerens bankkonto. Et udlån vil derfor ofte i første omgang blive modsvaret af et tilsvarende indlån og dermed af en stigning i pengemængden«?

I sit svar giver Henrik Sass Larsen spørgeren ret i beskrivelsen af pengeskabelsen, men anser det ikke for et problem, idet bankerne kun skaber de penge, som markedet efterspørger. Endvidere mener han ikke, at spørgsmålet om et stadig faldende antal banker er et problem, for som han udtaler: ”Og for så vidt angår det faldende antal banker, er der ingen indikationer på, at det skulle have haft nogen økonomiske konsekvenser, at pengeskabelsesprivilegiet er placeret hos et faldende antal pengeinstitutter”.

Erhvervs- og vækstministeren oplyser i sit svar, at pengepolitikken – dvs. Nationalbankens anvendelse af renten som styringsredskab – ikke længere anvendes til at styre pengemængden, men den styres alene af den efterspørgsel, som private og virksomheder har på penge, dvs. efterspørgsel efter udlån i bankerne. Ministeren vurderer, at bankerne sørger for fuld sikkerhed for udlånene, og dermed er der også fuld sikkerhed for de penge, som skabes. Han siger: ”Så længe der er solide aktiver bag den efterspørgsel, der er efter penge, så er der ikke noget at bekymre sig over”.

Til spørgsmålet om den demokratiske indflydelse på pengeskabelsen siger ministeren: ”Det giver efter mine begreber ikke mening at tale om, at der skulle være et demokratisk problem med den måde, pengeskabelsen sker på i dag. Vore virksomheder kan efterspørge de likvide aktiver, som de måtte have behov for, til den aktuelle rente”.

En kommentar:

Det er godt at se, at spørgsmålet om vores pengesystem er taget op som emne i Folketinget, men samtidig er ministerens svar bekymrende. Han har tilsyneladende en blind tillid til, at private virksomheder – dvs. bankerne – der har overskudsmaksimering og ikke samfundsgavnligt aktivitet som målsætning, er de rigtige til at styre mængden af penge i vores samfund. Han husker tilsyneladende ikke situationen i 00'erne, hvor bankerne pumpede udlån ud i store mængder, bl.a. som følge af en efterspørgsel, som bankerne selv var med til at påvirke. Han husker heller ikke, at denne voldsomme stigning i pengemængden op til 2008 medførte tilsvarende store stigninger i priser på fast ejendom og aktier, og som fik fatale følger i form af den krise, som vi langt fra er kommet ud af endnu.

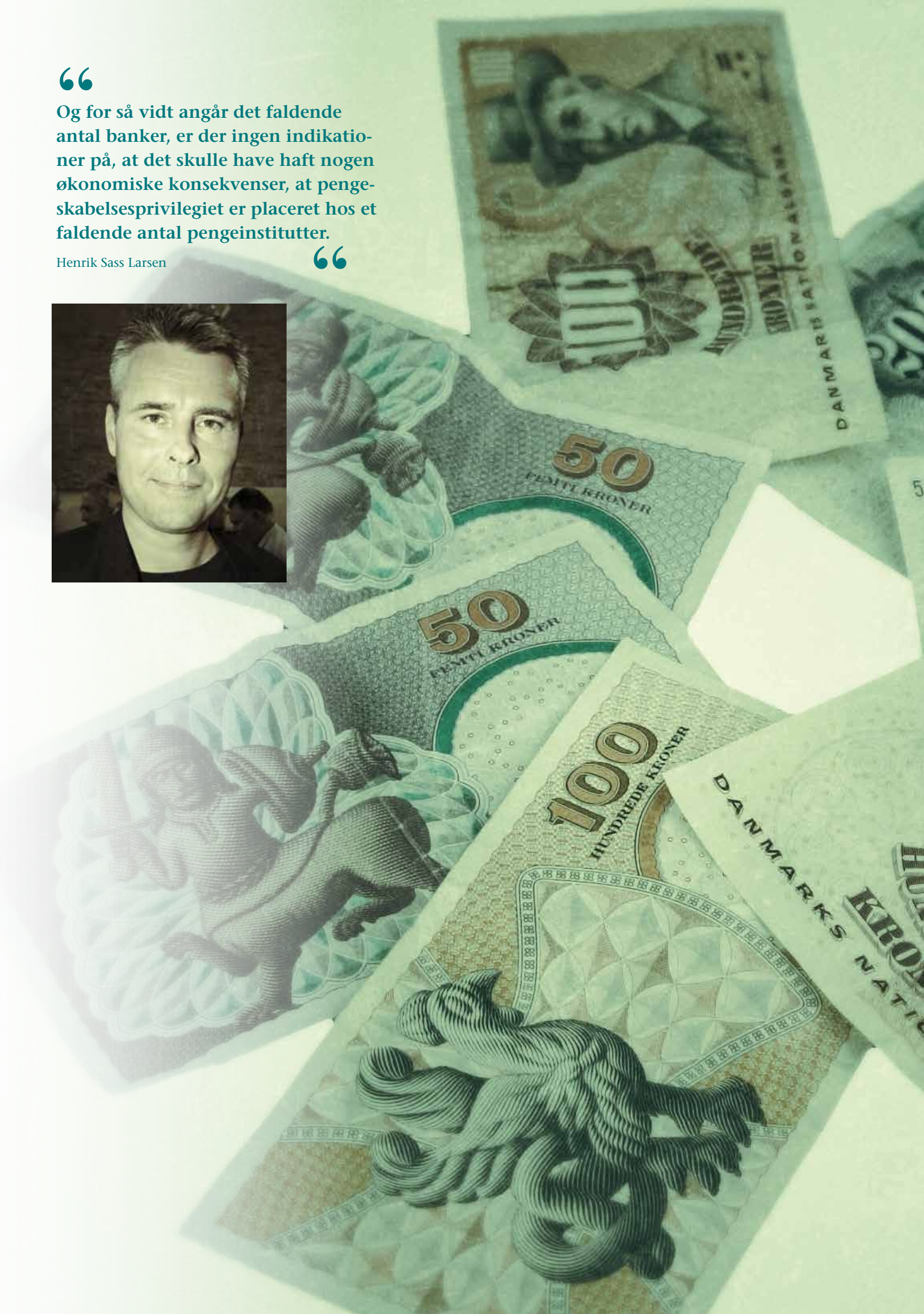
Der er plads til forbedringer, men det er glædeligt, at spørgsmålet nu er rejst.

“

Og for så vidt angår det faldende antal banker, er der ingen indikationer på, at det skulle have haft nogen økonomiske konsekvenser, at penge-skabelsesprivilegiet er placeret hos et faldende antal pengeinstitutter.

Henrik Sass Larsen

”

Den dag, da journalister, økonomer og politikere var uenige

Af Chresten Heesgård Ibsen, JAKs bestyrelse

Tirsdag den 2. december udgav forlaget Ajour bogen 'Krisen i økonomi og journalistik' af kommunalforsker og professor i politik, Roger Buch og Mette Verner. Datoen var ikke tilfældig. Den 2. december er nemlig udråbt som Journalistikkens Dag, og det blev fejret med udgivelse og konference på Christiansborg i Folketingets Fællessal. Roger Buch var vært og styrede debatterne omkring netop journalisters og mediernes rolle og indflydelse på finanskrisens udvikling og konsekvenser.

Først var der politiker-panel debat med MF, økonom og tidl. politisk redaktør Frank Aaen, Enhedslisten - MF, tidl. chefredaktør Mette Bock, Liberal Alliance - Folketingets Formand, tidl. finansminister Mogens Lykketoft, socialdemokraterne - MF, tidligere finansminister Claus Hjort Frederiksen, Venstre.

Mudder på medierne

De fire politikere kastede en del med mudder efter hinandens syn på vejen ud af krisen - og ikke mindst vejen ind i den - men også efter journalisterne i den grad, de nu turde det. Som Claus Hjort Frederiksen udtrykte det: »Man skal aldrig diskutere journalisters arbejde. For journalisterne har altid ret!«

Herefter kom den mere befriende del af debatten - nemlig panelet med økonomer. Professor Torben M. Andersen fra Aarhus Universitet, professor Katarina Juselius fra Københavns Universitet, docent Poul Thøis Madsen, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole og professor Jesper Rangvid fra CBS var enige om, at tiden og nuancerne var alt for begrænset i debatten. De fire kunne slå fast, at økonomi ikke er og aldrig har været en eksakt videnskab, og det beviste de til fulde ved - godt ført an af en aktiv lytter, nemlig Christen Sørensen, professor i økonomi og tidligere økonomisk vismand - at debattere forskellige økonomiske vinkler på Finanskrisen, og hvordan man burde have håndteret den.

Journalister mangler viden

Herefter fik de journalistiske chefer - nemlig redaktør Thomas Bernt Henriksen, Børsen, chefredaktør Steen Rosenbak, Finans og Jyllands-Posten samt journalist Mogens Rubinstein, DR ordet. De langede hårdt ud efter bogens forfattere for dårligt journalistisk arbejde, men som Tho-

mas Bernt Henriksen også fik sagt: Et tal er også en kilde, som vi skal være kritiske overfor. Netop journalisters manglende baggrundsviden og tendensen til blot at invitere den mest passende økonom med i studiet - som uimodsagt ekspert - blev kritiseret af stort set alle talere på Journalistikkens Dag.

Minister: Pas på forudsigelser

Mindst mel i posen havde økonomiminister Morten Østergaard, som dog lagde ud med at understrege problemer ved økonomiske forudsigelser, hvor usikkerheder på netop 0,5 procentpoint sjældent når igennem til artiklerne. Sjovt nok lød nyhederne samme dag, at dansk økonomi

så lidt lysere ud med prognoser på - ja - 0,5 procent!

Danske medier sprang over recessionen

Sidst - og meget hastigt samt veldokumenteret tog professor Jørgen Goul Andersen, Aalborg Universitet fat i at modbevise de nyheder, som danskerne blev fyldt med i årene (ja: årene) efter krisen brød ud. Allermest tankevækkende var hans kortlægning af, hvordan Danmarks recession (der var den værste i fredstid siden 1820) blev omtalt i henholdsvis danske og udenlandske medier. Klokken 9:00, 1. juli 2008 offentliggjorde Danmarks Statistik, at Danmark var i recession. Danmark var det første land i Europa, der havde to kvartaler med negativ vækst, hvilket er lig med recession. Nyheden blev bragt i alle lande - Canada, Kuala Lumpur, England, USA, Kina - samtlige finans-medier kiggede på Danmark. Hvad skete i de danske medier?

Intet. Ikke engang TV Avisen og TV2 Nyhederne klokken 19 nævnte den største økonomiske krise i fredstid i Danmark siden 1820! Først i TV2s sene nyheder var en journalist ude ved en pølsevogn for at stille spørgsmål til kunderne, om de havde bemærket, at Danmark var i økonomisk krise. Svaret var selvfølgelig: Næ...

Blandt lytterne til konferencen var desuden blogger og debattør Jens Jonatan Steen fra tænketanken Cevea - han har desuden skrevet mere om emnet i bogen og i sin blog her: <http://jensjonatan.blogs.berlingske.dk/2014/12/02/de-monopoliserede-okonomiske-debat/>

Desuden var Preben Wilhjelm, fysiker og lic.jur., tidligere folketingspolitiker og tidligere chef for DRs dokumentar-gruppe med i både bog og blandt publikum.

Enok Lund Larsen har levet et eventyrligt liv over hele verden

Af Uffe Madsen

På Vestsjælland – nærmere betegnet omkring Slagelse – har der i mange år været en stærk gruppe af personer, som har brændt for JAK og de værdier, der gennem mere end 80 år har været synonym med JAK. De formåede at opbygge en stærk lokalkreds med mange aktiviteter, og i 60'erne fik de etableret en afdeling af JAK Banken i Slagelse. Efter bankens lukning oprettede de i 70'erne nogle JAK fællesskasser på Vestsjælland, der senere blev samlet under Andelskassen JAK Slagelse. Alt dette er sket som følge af en række stærke personligheder, som har lagt et ihærdigt og sejt stykke arbejde i lokale aktiviteter.

Født ind i JAK

En af de personer, som jeg her vil trække frem, er Enok Lund Larsen. Han har ikke ført sig frem med fremtrædende poster inden for JAK, men han har altid støttet op omkring de lokale aktiviteter. Enoks interesse for JAK stammer tilbage fra hans barndomshjem, hvor hans forældre var med til at præge JAKs lokale arbejde siden starten. Denne artikel skal ikke handle om Enoks arbejde for JAK, men om mennesket bag og det helt specielle liv, som han har levet.

Enok har netop solgt sin gård og stort set alt jordisk gods og flyttet ind i et moderne ældrecenter i Slagelse. Hans helbred fejler ikke noget, og på trods af hans alder på 86 år er han klar til at starte et helt nyt liv. "Grunden til, at jeg altid har haft et godt helbred, er nok, at jeg fik bryst af min mor, indtil jeg var 5 år gammel", siger Enok eftertænksomt. Det med modernælken stoppede helt naturligt, idet Enok startede med at gå i skole, da han var 5 år gammel. Det var godt nok lidt tidligt, men Enoks storbror, som var 1½ år ældre end ham selv, skulle starte i 1. klasse, og han var ikke meget for at tage af sted alene, og så måtte Enok med. "Jeg var så nervøs, at jeg tissede i bukserne den første dag i klassen, men så måtte lærerinden tørre det op, og siden er det ikke sket igen" husker Enok.

Tåsinge – og så til Canada

Enok kom igennem den obligatoriske skolegang og begyndte at arbejde hjemme på forældrenes gård i Aarslev nord for Slagelse. Han kom ikke på efterskole eller højskole som mange af datidens unge mennesker, men som

18-årig kom han ud og tjene på Tåsinge. Det var på en gård med frugtplantage, og ejet af Hans og Rigmor Foged, som også var engageret i JAK. Det var et ophold, som Enok husker med glæde, og gennem årene har han ofte vendt tilbage til Tåsinge for at besøge familien Foged.

Nysgerrigheden havde sat sig i Enok, og han ville gerne ud og se noget mere. Han drømte om at drage udenlands, og det endte med, at han sammen med et par kammerater i 1951 rejste til Canada, hvor han havde fået indrejse- og arbejdstilladelse. Udfordringerne var store – Enok kunne hverken læse eller tale engelsk, og han skulle ud og finde arbejde og et sted at bo.

Det blev til et ophold i Canada på 3 år, hvor han arbejdede som minearbejder i en sølvmine, senere som skovarbejder, ved landbrug, på en savmølle og en kraftstation. Alt sammen fysisk hårdt arbejde og i et klima, hvor temperaturen om vinteren kom ned omkring 35 frostgrader. Andre omkring ham blev syge eller fik skader under det hårde arbejde, men Enok havde tilsyneladende indbygget en sejhed, som bar ham igennem.

Næste stop: USA

Under opholdet i Canada fandt Enok på at søge om indrejsetilladelse til USA, og efter en længere ventetid fik han en tilladelse til ophold i USA på 3 måneder. Den chance skulle ikke forpasses, og Enok rejste til Seattle i det nordvestlige USA tæt på grænsen til Canada. Derfra var planen at rejse ned til Los Angeles, men pengene var små, og han måtte arbejde sig frem. Det klarede han på den måde, at han fik arbejde som sælger af abonnementer på forskellige blade, og så gik rejsen sydoover, hvor Enok bankede på dørene hos private mennesker for at sælge abonnementer. Det gav om noget kontakt til mange forskellige typer, og det var ikke alle steder, han blev budt velkommen. Men han arbejdede sig sydoover, og efter en måned var han i Californien, hvor han fik job på en spiserestaurant.

Nu var problemet så lige, at Enoks opholdstilladelse kun var gældende i 3 måneder, og det var ikke tilstrækkeligt til at udforske det store land. På restauranten fik han at vide, at militæret søgte frivillige, og med en ansættelse der ville der ikke være problemer med forlængelse af opholdstilladelsen. Enok har aldrig været lang tid om at træffe beslutninger, og han søgte straks ind som frivillig i flyvevåbnet. På det tidspunkt var USA voldsomt engageret på Korea, og de havde behov for mandskab i militæret. Enok blev optaget i hæren og startede i en træningslejr. Efter 3 måneders intensiv træning var han udlært og fik fast stilling ved militærpolitiet i flyvevåbnet.

Efter endnu et par måneder i hæren havde Enok optjent ferie, og for første gang, siden han rejste fra Danmark i 1951, vendte han nu efter 5 år tilbage igen for at tilbringe et par måneders ferie hjemme. Rejsen både frem og tilbage foregik med amerikansk transportfly via en base i Tyskland.

Tilbage til USA igen efter ferien, fortsatte Enok sin ansættelse som MP i flyvevåbnet og tilbragte de næste par år i Californien som fængselsbetjent. Nu var hverdagen ved at blive lidt trivial for Enok, og han begyndte at få udlængsel igen. Han søgte om amerikansk statsborgerskab, idet han så kunne søge om udstationering ved amerikanske baser i udlandet. Ansøgningen gik igennem, og Enok blev udstationeret som MP ved en amerikansk base i Italien. Efter et år blev han forflyttet til en base i Tyskland.

Landmand i Danmark

Ved ansættelsen i flyvevåbnet havde Enok tegnet en kontrakt på 4 år, og den var nu udløbet. Enok havde ikke lyst til at forlænge aftalen, og i stedet pakkede han sine ting og rejste tilbage til Danmark på enkeltbillet. Vi er nu fremme ved 1959, og Enok er 31 år gammel og har allerede set og oplevet mere, end de fleste mennesker drømmer om. Han overtager forældrenes gård og bliver landmand.

Det varede nøjagtigt et år – så blev udlængslen for stor for Enok, og han rejste tilbage til USA – til det sydlige Califor-

nien, hvor han fik arbejde som perledykker, og derefter til Hawaii hvor han arbejdede på en kvægfarm. Eventyret varede et års tid, og så gik turen igen til Danmark – ikke den nærmeste vej, for han valgte at rejse over Japan og Hong Kong for ikke at gå glip af østlig mystik.

Tilbage til arbejdet på gården i Danmark, og nu er der tilsyneladende tilpas ro på Enok. Han bliver i hvert fald hjemme og driver gården. Noget skal der dog ske, og almindeligt landbrug er ikke tilstrækkeligt, så han slår sig på hesteavl inden for galopporten, hvor han nogle år klarer sig med rimelig succes på galopbanen.

Enok har sin frihed igen

Enok er nu 60 år gammel. Han skiller sig af med hestene, sælger de gamle landbrugsbygninger og bygger sig et nyt hus med tilhørende maskinhal. Jorden forpagtes ud til en nabo – og nu har Enok sin frihed igen. Han benytter godt nok lejligheden til at købe et par gamle veteranbiler og traktorer, bare sådan for at have noget at sysle med.

I Enoks unge dage blev det ikke til et højskoleophold, men det råder han bod på nu. Det er vist ikke så meget med højskole og undervisning, som trækker, men mere det at komme ud og opleve noget, som han ikke har set før. Han vælger Tvindskolen "Den Rejsende Højskole", hvor han efter et ophold på selve skolen skal med på rejse til Nordkorea. Rejsen starter med et ophold i Norge, hvor deltagerne gennem arbejde skal tjene til rejsen. Enok har før prøvet at stå uden penge og søge om job, så det er ikke noget problem. Han møder op på et kornlager, hvor de dog ikke mener at kunne gøre brug af en hjælper på over 60 år, men efter at have vist, at han kan tumle de store kornsække, bliver de overbevist, og han får et job. Det er ikke alle de øvrige rejsende – alle unge mennesker – som får job og dermed mulighed for at rejse videre. De er 10 deltagere, som efter nogle uger i Norge rejser mod øst. Rejsen foregår med den Trans Sibirske Jernbane gennem det store land og ned til Nordkorea, hvor de opholder sig som turister i 10 dage med fuld overvågning.

Enok havde under rejsens planlægning tænkt over, at der nok ville være problemer med at komme ind i Nordkorea med hans amerikanske pas, og derfor søgte han forinden om et dansk pas, som han fik. I den forbindelse oplyste han ikke de danske toldmyndigheder om, at han ikke var dansk statsborger, og måske derfor fik han passet og dermed mulighed for at gennemføre rejsen.

Efter de 10 dage i Nordkorea går rejsen videre til Kina med et ophold på 2 måneder, og derefter med fly hjem til Danmark. Så var det højskoleophold overstået med nye oplevelser på kontoen.

70 år og 85 år – og igen på farten

Da Enok fyldte 70 år, fejrede han det med en tur til New Zealand og Australien på 2-3 måneder, og han har også

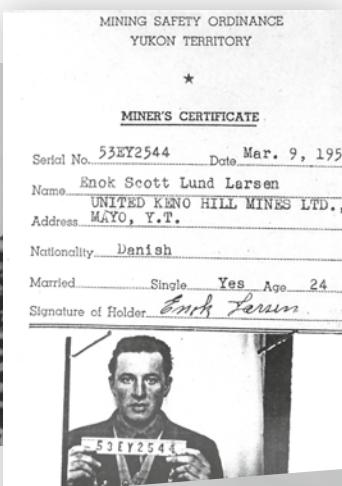
siden været et par gange tilbage i Canada for at besøge gamle venner - og se de steder, hvor han har boet og arbejdet.

I 2014 fyldte han så 85 år, og det skulle også markeres, hvilket skete med en cykeltur fra Slagelse til Tåsinge for at gense hans gamle arbejdsplads. Det med lange cykelture har ikke været uvant for Enok. Han tog ofte cyklen til besøg i Jylland, og det var ikke en helt almindelig cykel, idet han fik mulighed for at købe en gammel cykel, som havde tilhørt Arveprins Knud, og den blev brugt flittigt. Cyklen er nu foræret til et museum.

Alt hans jordiske gods blev så solgt for et par måneder siden, og han har nu indrettet sig i en spartansk møbleret lejlighed på ældrecenteret i Slagelse. "Jeg har jo alt det, som jeg har brug for", siger Enok tilfreds. "Jeg går i indkøbscenteret og møder mennesker, på biblioteket for at læse avisen, og på kasernen får jeg min aftensmad". I lejligheden har Enok også en papkasse, hvor han gemmer de mange fotos, breve og avisomtaler, som han har samlet sammen gennem et fantastisk liv, og som han tænker tilbage på med stor glæde. "Jeg har nok altid været lidt nysgerrig af mig", slutter han vores samtale af med.

Foto fra Enoks tid som minearbejder

Enoks mine-certifikat fra 1953

Fra Enoks tid i det amerikanske flyvevåben

Enok mødte "verdens ældste dansker" i USA. Christian Mortensen hed han. Han døde 1998 115 år gammel.

Enok på sin motorcykel "Nimbus"

En helt nødvendig bog!

Mad vs. Fødevarer

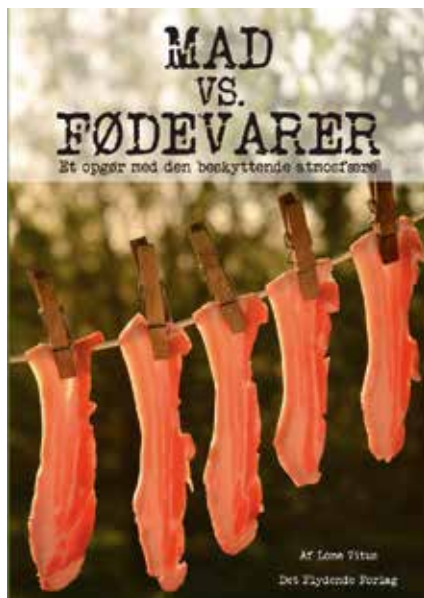
...et opgør med den beskyttende atmosfære

af Lone Vitus, alias Lone Landmand

Lone Vitus er godt selskab. Hun er en god fortæller med magt over sproget. I et jævnt og præcist sprog fortæller hun om store faglige problemstillinger inden for fødevarerområdet, så vi alle kan være med. Og fortæller er netop det rigtige ord. Hun kan sit stof, hvilket er årsagen til min overskrift: En helt nødvendig bog! For forfatteren har det for mig at se været ganske nødvendigt at skrive denne bog, fordi hun var i stand til det og har den nødvendige viden (K. E. Løgstrup: den etiske fordring: når man kan, så skal man!). - og en helt nødvendig bog, fordi der nu må gøres noget. Er du ikke parat til at gøre din del – eller bare lidt, skal du ikke læse bogen, altså medmindre du vil slå hele bogens indhold hen som elitært feinschmeckerei for de rige og de frelste, som jeg har set det gjort.

Mad vs. fødevarer er en bog om alt det, vi ikke ønsker at vide! Det er en bog om, hvad der sker, når man lader økonomien være en næsten religiøs værdimåler. I JAK taler vi om "menneskelig og økonomisk frigørelse". Det er i bund og grund, hvad denne bog handler om. Fra ende til anden optrevles en lang række eksempler på, hvad der sker, når man gør det, der er økonomi i, i stedet for hvad der er godt landmandskab.

Bogen handler om den fremmedgørelse, vi er endt i, ved at vi ikke aner noget om fødevarernes tilblivelse. Vi kan få næsten alt i farvestrålende emballage påtrykt romantiserende billeder, der bekræfter vort ønske om god mad. For eks. Arlas: tættere på naturen, om mælk, der kommer fra køer, der aldrig kommer på græs, og som lever et liv på betonspalter og får serveret majsensilage, korn og soja i stedet for græs. Det er da ikke tæt på naturen overhovedet. Men det er det, vi ønsker at tro, og derfor køber vi emballagens og reklamernes budskab om romantik og harmoni, mens vi putter mere eller mindre forarbejdede fødevarer ned i indkøbsvognen, inden vi skal hjem og lave mad. Men fødevarer bliver ikke til lødige mad, bare fordi vi giver det en tur på panden eller i ovnen. Mad laves af lødige råvarer – eller som Lone Vitus siger det: Mad er resultatet af anstændige råvarer modsat fødevarer, der

er produkter, der er blevet til på basis af menneskeskabt kemi!

Lone Vitus gennemgår fra ende til anden de forskellige produktionsområder i vores fødevarerindustri, forklarer, hvordan det foregår, og hvad alternativerne kan være.

Jeg kunne fortsætte med at remse de enkelte emner op, men det bliver vi bare alle i dårligere humør af, og vi mister troen på fremtiden. Efterhånden som jeg kom frem i bogens afsnit om bl.a. foie gras, the med direkte besprøjtning, light produkter, manglende deklarationer af indhold i maden, dagligvarehandelens rolle osv., blev

jeg faktisk mere og mere trist, og da forfatteren opremser sin mangel på tillid til systemets evne til at handle selvstændigt og ikke danse efter de store firmaers og organisationers pibe, blev jeg næsten ked af det. Dog blev jeg reddet på falderebet af forfatteren, da hun slutter af med nogle simple råd til, hvordan vi kan ændre systemet nedefra og et dejligt afsnit om sin egen historie og om at gøre op med det, som hun finder forkert. Der er ting, vi kan gøre. Vi kan begynde at tage stilling! Og nej, det er ikke kun noget for de frelste, den økonomiske overklasse, økoflippere m.fl. at bidrage til ændringerne. Det kan vi alle! Det er nemlig ikke et enten eller! Vi kan købe mindre forarbejdede produkter og gå et trin tættere producenten. Ikke alle kan køre ud på landet og købe en halv gris eller en sæk biodynamiske gulerødder. Men vi kan alle gøre det bare lidt bedre, og første skridt på vejen er at læse denne bog! Så kan du handle på et oplyst grundlag.

Hvad så med lødigheden af stoffet?

Holder bogens fakta? Ja, jeg er ikke stødt på noget i bogens faglige indhold, hvor jeg har kunnet anfægte de fremførte påstande, hvilket jeg i øvrigt heller ikke har kunnet konstatere andre gøre. Der har været en del helt forventelig modstand fra det konventionelle landbrugs side, men ingen tilbagevisning af fakta. Lone Vitus har den nødvendige faglige indsigt samt en forholdsvis sjælden evne til at erkende nødvendigheden af at handle på sin viden. Der er ingen tvivl om, at det er opskriften på et rigt liv – omend det ikke er en rigdom, der måles i guld og sølv. Og så er vi tilbage ved nødvendigheden: Du må nødven-

digvis læse denne bog, så du ved, hvad din mad gør ved dig. Bogen er som sagt let læst, da den er holdt i et ligefremt sprog uden mere end ganske nødvendige fagtermer, og den er forbavsende billig.

Og så lige for, at der ikke skal herske tvivl: Denne bog er ikke skrevet mod nogen. Den er skrevet for nogen. Bogen er skrevet til dig, så du kan blive herre i eget køkken, og for at du kan passe på dig selv. Og skulle du ønske at fordybe dig yderligere, er der bagest i bogen hele 13 sider med kilder!

Tak til Lone Vitus for at have skrevet denne helt nødvendige bog!

Lone Vitus:
Mad vs. Fødevarer
Det Flydende Forlag
180 sider, Pris 159 kr

Boganmeldelse af Jakob Mikkelsen

En lægmand tager ordet!

En bæredygtig økonomi

.... rentefrie lån og menneskelig trivsel

af Steen Kyndesen

Steen Kyndesen fortæller, at han først i en alder af 55 år begyndte at tænke over de større sammenhænge i det økonomiske system, og det skete først, da han begyndte at undre sig over, hvorfor han vandt/tabte på aktieinvesteringer. Forfatteren har ikke nogen økonomisk uddannelse som baggrund, det gør ikke hans tilgang til emnet i bogen mindre relevant. Det er ikke en bog om det økonomiske system og en beskrivelse af et nyt økonomisk system, men en lægmands beretning om frustrationer og drømme om en bedre fremtid, hvor moral, etik og tanke for fællesskabet frem for egoismen skal herske. Jeg tror, Steen Kyndesen sætter ord på, hvad mange helt almindelige mennesker tænker, og så kommer han også med forskellige ideer til løsninger. Bogen er en beskrivelse af en proces fra opvågning til visioner og et stærkt ønske om at gøre en forskel til det bedre for os alle.

Når jeg skriver, at det er som lægmand, at Steen Kyndesen tager ordet, skyldes det, at Steen Kyndesen tilsyneladende gør en dyd ud af ikke at interessere sig for, hvad der ellers sker på området. Her er det væsentligt at erindre sig, at bogen er udgivet i 2014 og med tanke på, hvor meget JAK, Syntesetanken og Gode Penge i de seneste år har sagt og skrevet om emnet, kan det virke påfaldende, at forfatteren slet ikke forholder sig til de her fremsatte kritikpunkter af det nuværende system og de dertil svarende løsningsforslag, særligt taget i betragtning, hvor meget Steen Kyndesens forslag tilsyneladende er inspireret heraf.

Jeg har valgt at læse bogen, da den promoveres kraftigt i debatter om det økonomiske system på de sociale medier (mest af Kyndesen selv) som noget, man bør have læst for at deltage. Det finder jeg så ikke grundlag for! Kyndesens

bog er som sagt mest et udtryk for frustrationer over den manglende moral i den finansielle verden og et ønske om en anden holdning generelt i samfundet, hvor Kyndesen gør sig til talsmand for en idealisme, som man må respektere! På den anden side har jeg mødt mennesker, der for første gang har mødt disse holdninger og tanker, og de har set bogen som en åbenbaring. Så bogen har sin berettigelse.

Efter min mening er titlen ikke helt retvisende. Steen Kyndesen får ikke defineret begrebet "bæredygtig", og det er nok ret typisk for bogen. Sproget er upræcist, og begreberne bruges ikke konsekvent. Som forfatteren selv nævner, er bogen en sammenskrivning af tidligere udgivne artikler. Det præger bogen, der i øvrigt er ganske uden kildeangivelser, hvilket er rigtig ærgerligt, da der angives en del tal, som det kunne være rigtig rart at kunne finde kilden til og dykke ned i. Jeg tror, Kyndesen kunne have vundet rigtig meget ved at vælge en kyndig redaktør og korrekturlæser og have gennemskrevet bogen en gang mere, hvorved der ville være kommet mere struktur på indholdet, og den ville være kommet til at stå betydeligt skarpere i sit ærinde.

Steen Kyndesen:
En bæredygtig økonomi
Skriveforlaget
139 sider, 159 kr.

Pia og Karen og Den Selvforsynende Landsby

Af Morten Schjøtt

leve i. Og så med deres egne løsninger rundt omkring. Det lykkedes: Huset er i to etager på i alt 125 m², sydvendt, så der er vintersol og dermed passiv opvarmning. Den centrale masseovn leverer både rumvarme og varmt vand – for 4 m³ brænde om året! Der er indlagt strøm og vand, mens toilettet er et multilokum, som skal tømmes et par gange om året. I dag er der kommet endnu to børn til, og i det lyse køkken/alrum med lergulvet er der god plads og ro til at høre noget om livet i Landsbyen.

Karen har boet i landsbyen i 2½ år. Hun ledte efter et fællesskab, hvor der var noget at være fælles om. Der var mange bud, både på Sjælland og i Jylland, og så var der Hundstrup. Hun tog derhen, syntes, der var grimt, men efter at have sovet i Landsbyen en nat, vågnede hun med en god fornemmelse og tog en intuitiv beslutning. Der var et hus til salg, og hun havde kapital i form af sin lejlighed i Nordvest-kvarteret i København. Den blev hurtigt solgt, hvorefter Karen flyttede ind med sine to børn på 10 og 12 og begyndte at finde sit ståsted i Landsbyen.

I Hundstrup på Sydfoyn drejede købmanden nøglen om for længe siden, og var det ikke for nye initiativer, ville borte sikkert snart tage den lille landsby og placere den i glemmebogen. På den måde ligner Hundstrup så meget andet i det Land-Danmark, vi har lært at kende som et problemområde, folk flytter – flygter – fra. Men der er modtræk; mennesker, som vælger landet til og forsøger at give det en ny mening ved delvist at gå mod strømmen og tiden. Den Selvforsynende Landsby i Hundstrup er et godt eksempel på dette, og desuden velkendt i Folkesparekassen, som har ydet en hel stribe lån til gennemførslen af projektet. Jeg kørte derned en decemberdag og fik en snak med to af beboerne, Pia Duus Jensen og Karen Margrethe Jensen.

Pia kom for 7½ år siden med mand og et barn i 2. bølge, hvor kommunen havde givet grønt lys, og projektet havde fundet sin form som andelsforening med fælleshus på 15 hektar land. De første 4½ år boede familien i en skurvogn, mens manden, Johan, byggede på deres hus. Det var drøjt, men det var også vigtigt for Johan at være den drivende kraft, og for dem begge, at huset blev til det, de ville have: Et hus med store rum, minimalt forbrug af varme, simpelt at holde og

- Før man flytter ind, så har man nogle tanker om, hvad der er vigtigt. For os betød det økonomiske aspekt en del, altså at man ikke gældsatte sig. Men det vigtigste var fællesskabet, og at det var et forpligtende fællesskab. Dvs. at det fælles bedste er det vigtigste, og at det ikke blev set som noget negativt og snærende, mener de begge. Karen siger, at hun er kommet tættere på det, hun gerne vil: At der er muligheder, råderum og liv. I Landsbyens landbrug gror det, det visner eller bliver brugt, ligesom dyrene fødes, vokser og dør. Men fællesskabet er og bliver det vigtigste i Landsbyen: "Det er voksne mennesker, som man hele tiden møder – man kan trænge til at lukke døren helt, men det trænger man jo sjældent til alligevel!"

Nu, hvor Landsbyen har godt 10 år på bagen, står de fleste huse færdige. Der er allerede en erfaring, som kvinderne gør sig nogle tanker om. "Der var meget fokus på byggeri – alle skulle jo bygge deres eget. Det var også ekskluderende på den måde, at ingen over 60 år ville det – de har købt sig ind i færdige huse i stedet. Det kunne have været bedre med rækkehuse; så havde der været mere fokus på fx landbruget", siger Pia. Men siger samtidig, at det jo så ville have været ekskluderende for andre. Tiden er kommet til at udvikle Landsbyens fællesskab endnu mere.

Mens boligerne er private enheder i andelsforeningen, inkluderer fællesskabet i Landsbyen maden og landbruget.

Der er en arbejdsforpligtelse på 4 timer om ugen, og de timer kan fx lægges i grøntsagerne eller i dyreholdet. Foruden det store bed har mange en køkkenhave på fællesarealerne. Man står selv for dyrkningen, til gengæld plukker og høster man frit hos hinanden. Der laves og spises et fælles aftenmåltid hver dag, og det skal der også bruges tid på. Maden er desuden fælles på den måde, at en række basismadvarer købes ind for fællesbetalingen, og dem kan man frit tage af. Der er også administrativt arbejde, fx at lede fællesmødet, gårdmødet. Det holdes hver 3.-4. uge, dagsordenen udfærdiges inden, og alle er velkomne. Der har været konsensus om samtlige beslutninger på nær én indtil nu, og det kræver også tilvænning – man skal både kunne tie stille og have tålmodighed, for nogle beslutninger kan først træffes endeligt efter 3-4 gårdmøder. Og så er der arbejdet på fælleshuset, den fredede gård, som løbende skal projekteres og istandsættes, så den kan blive mest muligt nyttig for Landsbyen.

- Hvad er Landsbyens berettigelse?, spørger jeg provokerende. Karen svarer: "Den her landsby fungerer om 2-3 generationer. Vi har glemt meget om dyrkning og omgangsformer, så der er en masse viden, som skal hentes. Vores børn bliver bedre til det, for de vokser op i det ". Pia og Karen arrangerer rundvisning og kurser i Landsbyen. Alle er velkomne, og dertil håber kvinderne på at få et mere formelt samarbejde med Svendborg Kommune op at stå. Modellen er et tilbud til skolerne om at se, hvordan man også kan leve og bo. "Det skal være at vise bæredygtighed på en sjov måde, uden hellig klang og katastrofesnak, men mere ved at se på, hvad det gode liv er", siger Pia og nævner i samme åndedrag sit hus, som jo netop er komfortabelt. Karen supplerer: "Det handler om, hvad der kan laves med omsorg og omtanke, for det er noget af det, vi mangler i dagliglivet. Nogle ting bliver nemmere og mere klimavenligt bare ved at gøre, som vi gør her – fx hele madmodellen, fra indkøb, opbevaring, emballagespild til lager/fryseplads, madlavning og madspild – når det bliver et fællesprojekt. Og så er det bare rart! Så det er noget, som giver mig noget og ikke bare tager noget".

Pia: "Det, som Karen og jeg laver sammen, peger fremad. Vi spurgte os selv, om vi kan bruge det, vi laver her, i en uadventet sammenhæng. Vi laver

allerede kurser og rundvisninger for alle her, men der er en grænse for, hvor mange folk, der er plads til at rumme her, uden at det bliver for meget i dagligdagen." Så Pia og Karen stillede sig selv spørgsmålet: Hvad kunne man lave om og fra Landsbyen udenfor Landsbyen? Og svaret blev, at Landsbyen kan bruges som afsæt for inspiration om adfærdsændring. Så nu har de lanceret konceptet "Klimacoaching" og døbt sig selv "klima-mostrene"! Målet er at hjælpe private, institutioner, virksomheder og foreninger til at få øje på bæredygtige løsninger, som giver i stedet for kun at nære den dårlige samvittighed. "Folk har svarene selv, så som klima-mostre skal vi bare stille de rigtige spørgsmål. Vi har mange års erfaring i "fællesskab" herfra, så vi kan også godt snakke om det, der er svært!"

<http://selvforsyning.dk/wordpress/>

JAK DANMARKS ÅRSMØDE

den 14. marts 2015 kl. 10.00-16.00

Mødet afholdes på Ringe
Bibliotek,

Algade 40, 5750 Ringe.

Program:

Kl. 10.00 Velkomst og kaffe

Kl. 10.30 Generalforsamling

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Valg af to stemmetællere, der ikke må være medlem af bestyrelsen
3. Valg af to referenter
4. Bestyrelsens beretning for det forløbne år til godkendelse
5. Regnskabet fremlægges til godkendelse
6. Bestyrelsens forslag til arbejdsplan og budget fremlægges til godkendelse
7. Indkomne forslag fra bestyrelse og medlemmer til behandling
8. Valg af formand (aktuelt i lige år)
9. Valg af bestyrelse
10. Valg af revisor for ét år
11. Valg af revisorsuppleant
12. Eventuelt

Kl. 12.00 Middagspause

Kl. 13.00 Indlæg af

Tune Revsgaard om Thomas Pikettys

"Kapitalen i det enogtyvende århundrede" –

set fra en JAK vinkel.

Thomas Pikettys murstensværk, "Kapitalen i det enogtyvende århundrede" har fået stor opmærksomhed, og har med stor succes bragt den stigende økonomiske ulighed på banen i den offentlige debat.

Vi kan uden tvivl lære meget af Pikettys arbejde, men hvordan skal man som JAK mand/kvinde forholde sig til værket? Hvad siger Piketty overhovedet om rentens og pengeskabelsens effekt på økonomien?

I JAK kender vi blandt andet Tune Revsgaard fra hans indlæg i JAK bladet om Silvio Gesell.

Kl. 14.00 Kaffe og herefter debat om emnet.

Kl. 16.00 Farvel og "kom godt hjem"

Bestyrelsen

JAK Danmark

Studiegruppe i Århus om ny økonomi fort- sætter – kom og vær med!

I efteråret 2014 har der kørt en studiegruppe om rentefri økonomi og pengeskabelse. Det har været en rigtig spændende og interessant studiegruppe med tidligere sparekassedirektør i Folkesparekassen, Uffe Madsen som den teoretiske tovholder.

Unge og ældre har sammen udviklet tanker om problemerne i det nuværende økonomiske system og er på vej ind i fasen med løsninger. Vort udgangspunkt er, at det er muligt at opstille et realistisk alternativ, og vi vil nu fordybe os i dette emne. Udfordringen er at skabe en positiv begrebsverden omkring et nyt og bedre økonomisk system.

Med udgangspunkt i JAKs ideer om en rentefri økonomi vil vi forsøge at udvikle en model, som vi kan arbejde hen imod. Hvordan løser vi problemet med de private bankers pengeskabelse, og hvordan kan et rentefrit system indrettes? Vi har et ideal om et mere retfærdigt økonomisk system i et mere retfærdigt samfund. Hvordan gør vi?

Vi begynder på en frisk i det nye år, og inviterer alle interesserede til at deltage. Nye kan sagtens være med, så kom og vær med. Faglige forudsætninger er ikke nødvendige, blot du er interesseret i at bidrage til udviklingen af et retfærdigt samfund.

Tid og sted: den sidste onsdag i måneden kl. 19.00 Finlandsgade 4, 8200 Århus N

Vi mødes altså den 28. januar, 25. februar og 25. marts kl. 19.00

Tovholder: Lone klitmalm@yahoo.dk, tlf. 20 58 50 24

Lokalekontakt: Lasse lafonager@gmail.com, tlf. 27 21 78 53

Arrangør: JAK Danmark

Vi har fundet vinderen af en iPad Mini!

Du kan stadig
tilmelde dig

Scan koden med din telefon og
tilmeld dig den elektroniske
udgave af JAK Bladet. Du kan også
besøge Folkesparekassen.dk og
tilmelde dig der.

Og vinderen blev...

I foråret satte vi en iPad Mini på højkant blandt alle tilmeldte til den elektroniske udgave af JAK Bladet. Vi har trukket en vinder og den heldige blev Poul fra Skødstrup ved Aarhus. Et stort tillykke herfra! (Vinderen har fået direkte besked.)

Etisk ansvarlig investering af din pension

Puljepension er vores løsning til investering af pensionsopsparingen for dig, som ikke selv ønsker at holde øje med og løbende tilpasse dine investeringer. Og det er investering med god samvittighed. Læs mere om Puljepension på side 3

“Vi har ikke arvet jorden fra vores forfædre, vi har lånt den af vores børn!”

Læs også:

- Bæredygtighed skal være sjovt, ikke en pligt!
- Har du stadig kapitalpension?
- Fast rente på boliglån er tilbage
- Har du også fået Swipp?
- Lokalrådsarrangementer

- Bæredygtighed skal være sjovt, ikke en pligt!

Tekst: Jakob Bargmann, chib pressebureau

I 2007 var Pia Duus Jensen og hendes mand, Johan Bahn Larsen, helt nye i Den Selvforsynende Landsby på Fyn. De gik sammen med de øvrige beboere og byggede på deres huse. Pia var egentlig kunde i en anden bank. Men da Folkesparekassen troppede op og viste interesse for landsbyen og parrets byggeri, viste Pia til gengæld interesse for Folkesparekassen. De valgte godt nok at blive i deres gamle bank, men da de i 2011 konverterede byggekreditten til et lån, blev de kunder på grund af tilbud om en lavere rente.

"Jeg fandt hurtigt ud af, at jeg gerne ville være kunde i Folkesparekassen. Det var jo en hård tid med et liv i skurvogn, mens vi byggede. Så det var fedt, at de kom ud og viste interesse for det, vi lavede. Og så kunne de tilbyde et attraktivt lån," fortæller hun.

Sympatisk prissætning

Pia bor stadig med Johan og deres tre børn i landsbyen. Den Selvforsynende Landsby er 25 voksne og 39 børn i 15 selvbyggede huse. Egentlig er der 19 husstande. Tre er nemlig ikke gået i gang med at bygge, mens en fjerde har købt et hus i et parcelhuskvarter klods op ad landsbyen. Fælles for beboerne er, at de lever et bæredygtigt liv på landet med fokus på økologi og permakultur.

Faktisk var det slet ikke bæredygtigheden, men fællesskabet, der var udgangspunktet for, at familien flyttede til Fyn. De kom fra et bofællesskab i Ringsted, og Pias mand ville gerne bygge hus på landet. De fik øje på fællesskabet på Sydøen og faldt for den sociale tankegang, som præger Den Selvforsynende Landsby. Især ideen om, at der i landsbyen er lagt en klausul over, hvor meget du må sælge dit hus for, vandt sympati hos det unge par. "Det er en rigtig god idé. Den gør det muligt for mange uanset indkomst at flytte ind i landsbyen. Det tiltalte os."

Bæredygtigheden kom snigende

Med tiden er bæredygtigheden også blevet et naturligt omdrejningspunkt i parrets hverdag. Pia synes, det er blevet rigtig sjovt at eksperimentere med bæredygtige løsninger for mennesker og miljø. Familiens hus på 140 kvadratmeter er bygget af halm, ler, kalk og træ og helt uden dampspærre. "Vores hus ånder, og vi kan mærke en tydelig forskel i indeklimaet. Og så er akustikken god.

På grund af leret er den som i et lydtæt studie." Familiens toilet er et såkaldt multitoilet. Det bruger ikke vand og adskiller afføring og urin. Urinen hos Pia og Johan ryger i spildevandsanlægget, mens afføringen ryger under toilettet og bliver til jord.

Bidraget til fællesspisningen

Uden for halmhuset er det især arbejdet med grøntsagerne, som har Pias interesse. Hendes hokkaido, løg, hestebøn-

primært henvende sig til skoleelever, så børn og unge kan prøve bæredygtighed af i praksis.

"I Den Selvforsynende Landsby kan vi sætte levende billeder på meget af det, som eleverne hører om i skolen. De kommer blandt andet til at sortere affald og lave en kompost. De får fingrene i jorden og ser, hvordan vi praktiserer bæredygtigheden."

Pia Duus Jensen har fundet sig godt til rette i Den Selvforsynende Landsby. Hun er meget interesseret i dyrkningen af grøntsager og leverer en stor del af det grønne bidrag til landsbyens daglige fællesspisning.

ner, rødbeder, spinat og salat indgår i den daglige fællesspisning. Og hun elsker at pusle i køkkenhaven. Pia erkender, at det stadig er en stor udfordring at være selvforsynende. Hun anslår, at landsbyens beboere er selvforsynende med kødet og cirka 1/3 af grøntsagerne.

Udover fællesspisning og fælles indkøb er det de fælles gøremål, som adskiller livet mest markant fra den gennemsnitlige danskers. Nogle arbejder i køkkenhaven, andre viser rundt og passer dyr, andre passer pilerensningsanlægget, opdaterer hjemmesiden, bager rugbrød eller passer et stykke jord.

Vil starte kursusvirksomhed

Pia Duus Jensen har netop været på barsel med sit yngste barn på et år. Som uddannet journalist trækker den 35-årige kvinde derfor luft ind til nye arbejds-mæssige udfordringer. Hun har planer om at starte en kursusvirksomhed med fokus på emner inden for bæredygtighed. Virksomheden skal

Søger enkeltheden

Ved siden af kursusambitionerne og fællesskabet har en søgen efter det enkle fået en større plads i Pias liv. "I landsbyen lever vi i mindre cirkler, men vi isolerer os ikke. Vi er en del af lokalsamfundet og resten af verden. Jeg har søgt enkeltheden, og vi søger vel alle et liv med mindre stress. Det kan være svært at finde i en verden, der er så skide kompleks og forbundet globalt på kryds og på tværs."

Hun mener, man skal ville bæredygtigheden, fordi det er sjovt. Det er lysten og ikke pligt og angst, som skaber de gode resultater. "Vi prøver en helt masse ting af herude. Noget lykkes, andet lykkes slet ikke. Ind imellem har vi også bare behov for at puste ud. Måske er hønsehuset og grøntsagerne slet ikke det vigtige lige nu. At bo her har i hvert fald fået mig til at tænke over livet; Kan vi gøre tingene på en anden måde, og hvad er det egentlig, der er vigtigt." ■

Lad os pleje din pensionsopsparing

Nyt i Folkesparkassen

Hvis du vil investere din pensionsopsparing, men ikke selv ønsker at holde øje med og vedligeholde investeringerne, er Folkesparkassens Puljepension en rigtig god løsning. Med udgangspunkt i dit pensionstidspunkt samt din holdning til risiko og afkast afdækker du sammen med din rådgiver dine behov og ønsker for, hvordan investeringen af din pensionsordning skal sammensættes.

Der er i alt otte puljer med forskellige typer værdipapirer, og du kan vælge at investere i en enkelt pulje eller en kombination af flere.

Vi investerer løbende hver en krone, du indbetaler. Dermed får du på en enkel måde adgang til mange markeder uanset størrelsen på din pensionsopsparing. Dine investeringer bliver overvåget dagligt af erfarne porteføljeforvaltere, så du er sikret det bedst mulige afkast.

Følg udviklingen hjemmefra

Via vores hjemmeside kan du hos Lokal Puljepension følge med i, hvordan dine investeringer udvikler sig fra måned til

måned. Her finder du også rapporter med information om, hvordan det er gået i de foregående kvartaler.

Lokal Puljepension er et samarbejde mellem en række lokale pengeinstitutter og SEB Asset Management, der forvalter puljerne. Fordi vi er mange, der investerer sammen, bliver dine omkostninger til at være med i puljerne meget lave. Samlet ligger de årlige omkostninger i procent (ÅOP) mellem 0,84% og 1,45% afhængig af, hvilke puljer, du vælger.

Etisk ansvarlig investering

SEB er tilsluttet FNs principper for ansvarlige investeringer (UN PRI). Alle investeringerne i Puljepension er derfor i overensstemmelse med FN's Global Compact, som opfordrer virksomheder til at inkludere, understøtte, arbejde med og videreformidle et sæt kerneværdier, som omhandler menneskeret-tigheder, arbejdsforhold, miljø og anti-korruption. Læs om "Investering med god samvittighed" på vores hjemmeside eller hent en folder i din afdeling. ■

Har du stadig kapitalpension?

Hvis du har overvejet at ændre din kapitalpension til en aldersopsparing, så kan du stadig nå det.

Folketinget har vedtaget at forlænge afgiftsrabatten på kapitalpensionen, hvis du ændrer den til en aldersopsparing. Afgiften, som du betaler af din opsparing, er derfor også i 2015 ekstraordinært nedsat fra 40% til 37,3%. Det resterende beløb bliver automatisk ændret til en aldersopsparing.

Hvad er aldersopsparing?

Aldersopsparing er stort set det samme som en kapitalpension. Forskellen er, at du ikke kan trække indbetalingerne fra i skat. Til gengæld er udbetalingen fra en aldersopsparing skattefri.

Afkastet er beskattet som i andre pensionsordninger. Selv om beløbet, du kan investere, og afkastet heraf bliver mindre, kan det betale sig at lægge om. For din skat bliver også mindre efter omlægning til aldersopsparing. Er du i tvivl, så lad os lave en beregning for dig.

I 2015 kan du indbetale op til kr. 28.600 på en aldersopsparing. Du kan også overføre din kapitalpension til ratepension eller livrente. Den mulighed har du helt frem til kapitalpensionens udløb. ■

Fast rente på boliglån er tilbage

Ved Totalkredits rentetilpasningsauktioner i november blev F1-lånet 110 kr. dyrere pr. lånt million. Selvom F3- og F5-lån igen landede på et historisk lavt renteniveau, bør boligejere, der skal have deres lån rentetilpasset i den kommende tid, overveje et fastforrentet 2,5 %-lån. For en relativt beskedent merydelse er det blevet muligt igen at få total budgetsikkerhed.

F1-lånet er gennem en periode blevet dyrere, og op til Totalkredits rentetilpasningsauktioner i november valgte flere end 5.000 boligejere at skifte deres F1-lån ud og søge mod andre realkreditlån.

Efter en lang årrække, hvor F1-lånet har været danskernes favoritlån, bevæger flere og flere boligejerne sig nu helt væk fra F1 og hen imod mere attraktive alternativer. F1 er ikke længere billigst, og det giver derfor god mening at overveje andre lån, f.eks. det superbillige F-kort eller et fastforrentet 2,5 %-lån, som giver fuld budgetsikkerhed i 30 år.

Det er heller ikke længere de store prisforskelle, der skiller de mellemlange

rentetilpasningslån som for eksempel F5 fra et fastforrentet 2,5 %-lån.

"Det vil altid være et spørgsmål om temperament, om man vil betale ekstra for budgetsikkerhed, eller om man hellere vil have det absolut billigste lån. Men det er et godt tidspunkt at skifte til et fastforrentet lån, hvis man står for at skifte bolig eller skal have sit lån rentetilpasset i den kommende tid. F-kort er det billigste lån lige nu, men her skal man være indstillet på, at renten kan stige hvert halve år.", siger

Brian Enevoldsen, der er afdelingsleder i Folkesparkassen i Aarhus.

Er man blandt de boligejere, der har fået ny rente pr. 1. januar, er det vigtigt, at man ændrer renteudgiften på sin forskudsopgørelse. Ellers er der risiko for, at man ender med en restskat, når året er omme. ■

Har du også fået Swipp?

Swipp er hele Danmarks mobile betalingsform. Det er en nem måde at sende penge på med din mobil – til andre, eller når du betaler i en butik.

Du kan swippe op til 10.000 kr. om dagen, så længe der er dækning på kontoen. Der er ikke noget årligt loft på, hvor mange penge, du kan swippe selv eller modtage.

Hvordan tilmelder jeg mig?

Du tilmelder dig i din netbank eller mobilbank. Du finder Mobilbank på App Store og på Google Play.

Nu kan dine kunder Swippe til dig

Som erhvervsdrivende kan du nu oprette en Swipp aftale, så dine kunder kan betale deres køb med Swipp i din butik, på en messestand eller hvor som helst.

Alt du behøver er en mobiltelefon, der kan modtage SMS. Aftalen kan du oprette i Netbank Erhverv. ■

**Nu er der
10.000 grunde
til at få Swipp**

Ny hjemmeside og netbank

Efter et langt sejt træk har vi nu endelig fået en ny hjemmeside, der tager sig godt ud – også på de mobile enheder som smartphones og tablets. Det er blevet nemmere at finde rundt, og der er kommet nye funktioner til. Blandt andet kan du sende legitimationsoplysninger til os på en nem og sikker måde.

Vores netbank er ligeledes blevet opdateret og har fået nyt layout, der minder om det, du måske allerede kender fra Mobilbank. Funktionerne er de

samme som før, men det er blevet væsentligt mere brugervenligt at anvende Netbank fra en tablet som for eksempel en iPad. ■

Lokalråd, Godsbanen og Gothenborg

Hver afdeling i Folkesparekassen har sit eget lokalråd, der er et forum for folk med interesse i sparekassen og dens værdigrundlag. Det er for alle, der har interesse i at få bedre indblik og mere indflydelse uden at gå ind i ledelsen.

Lokalrådenes opgave er at dyrke og udfolde det unikke fællesskab, der kendetegner Folkesparekassen. Rådene i de enkelte afdelinger afholder møder med jævne mellemrum, hvor deltagerne planlægger fremtidige aktiviteter og får en orientering fra afdelingslederen om, hvordan det går lokalt.

Hvis du har mod på at deltage på et møde i et lokalråd, så læs mere på folkesparekassen.dk/lokalraad, hvor du også kan finde kontaklinformationer.

I efteråret blev der afholdt 2 arrangementer i henholdsvis Silkeborg og Aarhus. Tirsdag den 7. oktober var omkring 50 personer med til rundvisning og efterfølgende økologisk middag på Gothenborg i Them, hvor hverdagens aktiviteter står på frilandsopdræt af økologisk fjerkræ, udlejning af selskabslokaler, konferenceaktiviteter, stort landkøkken og ikke mindst en gårdbutik, der bugner af økologiske fristelser.

Onsdag den 12. november mødte cirka 35 op til et foredrag i Remisen på Godsbanen i Aarhus, hvor sparekassens direktør Martha Petersen fortalte om JAK og Folkesparekassen, om fællesskabet, om vores syn på økonomi, på pengesystemet, på renter til kapitalen og på et nyt verdensbillede. Efter oplægget var der en god debat om emnet.

kommunikation
 og ord omtale
 er redigering
 skrivarbejde
 er interview
 i ord ekstern
 ma magasiner
 tysk facebook
 anding design
 tale blogging
 youtube viral
 markedsføring
 meddelelser
 urnalist web
 kommunikation
 storytelling
 sesstrategi
 lustritekster
 kommunikation
 alancearbejde
 stas artikler

weblogs youtube viral i
 flash mobs reklame mail
 nyheder pressemeddelelser
 ord nyhedsopdatering ko
 web pre
 kriseko
 webrekl
 journal
 storyte
 presses
 omtale
 industr
 vejledn
 erhverv
 vervsn
 freelan
 pressef
 artikler logo design v
 plakater brochurer hjer
 mailreklamer Google Go
 AdWords Google seo omta

**Bedre og mere
 omtale af
 din virksomhed**

chib pressebureau

Klik www.chib.dk
 ring: 31 65 01 89

Gletcher Energiteknik -
70 22 48 89 · www.gletcher.dk

- Salg og service af varmepumper, køleanlæg, solpaneler og solfangere
- Solvarmepumpen EVI-Heat med markeds højeste COP værdi på 6
- Opstartsbesøg og årlige eftersyn
- Gør det selv hjælp, dimensionering og montagevejledning
- Gratis telefon- og emailrådgivning fra klimaskærm til varmekilde

Wildersgade 51
 1408 København K
 Tlf. 3295 9403 Fax. 3295 9409
 Mobil 2120 9404
 E-mail: elmebech@elmabech.dk
Henning Bech Frederiksen
 Rådgivende Civiløkonom, HD

Billige lån til
 bæredygtige formål

Kontakt Folkesparekassen
 eller JAK Andelskasse
 Østervrå, for at høre
 nærmere om
 ØKOlån.

Beplantning – Træpleje – Beskæring
 – Fældning – Hegn – Rådgivning
 – Pleje og vedligeholdelse

Anders Matthiessen
Anlægsgartnerfirma

Skudehavnsvej 17 A
 2100 København Ø
 Tlf. 35 26 70 38

Tjener dine penge noget formål?

Opret en rentefri indlånskonto i vores regnbueafdeling. Kontoformen giver mulighed for grønne og bæredygtige udlån indenfor miljø, kulturelle og sociale områder.

Regnbueafdelingens "etiske råd" varetages af Regnbueforeningen, der er en selvstændig forening.

Nærmere information:
 John Wismann – Andelskassen JAK Slagelse

Andelskassen J.A.K. Slagelse
 Løvegade 63, 4200 Slagelse
 Telefon 58 50 47 70

www.andelskassen-jak-slagelse.dk

ØKOlån Erhverv 5,5 %

Vi har afsat en pulje på 20 mio. kr. målrettet lån til virksomheder, der har behov for anlægsfinansiering og hvor mindst 75% af omsætningen er indenfor økologi eller bæredygtighed. Kontakt os for mere information om ØKOlån Erhverv.

Vi yder op til 2 mio. kr. som anlægslån. Renten er variabel og lånet ydes mod fuld sikkerhed og tegning af garantbeviser.

Beregningseksempel ØKOlån Erhverv: Anlægslån kr. 2.000.000. Rentesats: 5,5%. Løbetid: 10 år. Årlige omkostninger i % før skat (ÅOP): 5,7% p.a. Beregningsgrundlag for ÅOP: Stiftelsesprovision kr. 6.000. Der forudsættes ikke nye sikkerheder, men bestående sikkerheder. Tilbydes efter almindelig kreditvurdering. Tilbuddet er gældende indtil videre og Folkesparekassen kan ved ændring i markedet når som helst ændre eller stoppe tilbuddet. Lånet kan ikke anvendes til indfrielse/nedbringelse af eksisterende lån i Folkesparekassen.

Et bæredygtigt valg

JAK pengeinstitutter

JAK Andelskassen Østervraa

Vrængmosevej 1, 9750 Østervraa
Tlf.: 98 95 20 88 / Fax: 98 95 20 31
www.jak-oestervraa.dk
E-mail: jakjak@mail.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 9.00 – 12.00
Torsdag kl. 13.30 – 16.00
Telefonisk henvendelse alle hverdage mellem
9.00 – 12.00

Foreningen af JAK pengeinstitutter

Herningvej 37, 8600 Silkeborg
Tlf. 24 98 86 81 / fax 86 81 13 75
Mail: andelskasseforeningen@jak.dk
Kontortid:
Mandag, tirsdag og onsdag
kl. 10.00 – 13.00
Torsdag kl. 14.00 – 17.30

Folkesparkassen, Silkeborg

Herningvej 37, Postboks 169,
8600 Silkeborg
www.folkesparkassen.dk
E-mail:
info@folkesparkassen.dk
Tlf.: 86 81 16 11/Fax: 86 81 13 75
Åbningstid:
mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparkassen, Odense

Dalumvej 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 66 11 22 31/Fax: 65 91 62 31
www.folkesparkassen.dk
E-mail:
info@folkesparkassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparkassen Aarhus

Frederiks Alle 43, 8000 Aarhus
Tlf. 86 13 51 00/ Fax 86 18 03 08
www.folkesparkassen.dk
E-mail:
info@folkesparkassen.dk
Åbningstid:
Mandag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.30

Folkesparkassen Ebeltoft

Østeralle 8 A
8400 Ebeltoft
Tlf. 86 34 09 00/Fax 87 52 53 64
www.folkesparkassen.dk
E-mail:
info@folkesparkassen.dk
Åbningstid:
Mandag – onsdag kl. 9.30 – 13.00
Torsdag kl. 9.30 – 18.00
Fredag kl. 9.30 – 12.00

Andelskassen JAK, Slagelse

Løvegade 63, 4200 Slagelse
Tlf.: 32 65 00 01 / Fax: 58 50 12 57
www.ajak.dk
E-mail: info@ajak.dk
Kasseekspedition:
Mandag kl. 12.00 – 15.00
Tirsdag – fredag kl. 10.00 – 15.00
Telefontid:
Mandag kl. 12.00 – 16.00
Tirsdag – fredag kl. 10.00 – 16.00
Møde med rådgiver herudover aftales

Andelskassen JAK, Thisted

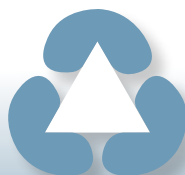
Frederiksgade 6,
7700 Thisted
Tlf.: 32 65 00 02
www.ajak.dk/thistedafdeling
E-mail: thisted@ajak.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 10.00 – 12.00
Tirsdag kl. 10.00 – 16.00
Torsdag kl. 10.00 – 17.00
Fredag kl. 10.00 – 13.00

Andelskassen JAK, Morsø

Jernbanegade 9, 7900 Nykøbing Mors
Tlf.: 32 65 00 03
www.ajak.dk/morsafdeling
E-mail: mors@ajak.dk
Åbningstid:
Mandag kl. 13.30 – 15.30
Onsdag kl. 10.00 – 16.30
Fredag kl. 10.00 – 13.00 (kun udbetalings-
dage)
Telefonen åbner hver dag kl. 10.00

Andelskassen JAK, Brenderup

Brenderupvej 12, 5464 Brenderup
Tlf.: 32 65 00 04 / Fax: 64 44 13 64
www.ajak.dk/brenderupafdeling
E-mail: pej@ajak.dk
Åbningstid:
Torsdag kl. 18.30 – 19.30
Telefontid:
Mandag – onsdag kl. 10.00 – 12.00
Samt kl. 18.00 – 19.00

JAK Fonden

En fond der virker for JAKs tanker

- Rentefrie lån
- Fremme af humanitet, tolerance og næstekærlighed i teori og praksis

Donationer til fonden kan ske på mange måder. Bl.a. andels/garantibeviser der vil kunne udnyttes til at yde lavtforrentede lån til unge mennesker under uddannelse

www.jakdanmark.dk JAK på nettet

På "www.jakdanmark.dk" kan du få oplysninger om JAK DANMARK og JAKs lokale aktivitetsgrupper samt om JAK pengeinstitutterne. På Facebook kan du "synes om" JAK DANMARK - og her få de nyeste opdateringer om aktuelle begivenheder!

JAK DANMARK er talerøret over for offentligheden om bevægelsens langsigtede mål: Gennemførelse af det danske folks økonomiske frigørelse ved oprettelse af en rentefri samfundsbank. JAK DANMARK udgiver JAK bladet, der stiller tidens økonomiske problemer under debat og anviser nye veje og midler til at løse problemerne. De lokale aktivitetsgrupper i JAK varetager på det lokale plan oplysningsarbejdet om JAKs ideer om det rentefri samfund og støtter det til enhver tid værende praktiske arbejde. JAK pengeinstitutterne arbejder som et alternativt tilbud inden for den danske lovgivnings rammer på baggrund af JAKs ideer om et rentefrit økonomisk system. JAK pengeinstitutternes væsentlig-

ste kendetegn er, at de er til for brugerne. Kernen i deres virke er en »rentefri afdeling«, hvor rentefri indlån giver mulighed for lavtforrentede udlån.

JAK kan ikke løse denne store opgave alene.

Vi indbyder derfor til en dialog med andre bevægelser, foreninger og organisationer – ligesom JAK opfordrer ethvert menneske til at overveje, om der er brug for tanker om økonomisk og menneskelig frigørelse.

JAK viser en vej og indbyder til samarbejde herom.

Medlemskab af JAK Danmark. Abonnement på JAK bladet

JAK Danmark – for menneskelig
og økonomisk frigørelse – ikke ved vold
– ikke ved kunstgreb – men ved jævn
sund fornuft.

Undertegnede ønsker at tegne medlemskab af
JAK Danmark og/eller abonnement på JAK bladet:

Sæt kryds ved det ønskede

- ☐ kr 400,00 for medlemskab af JAK Danmark, incl. JAK. bladet
- ☐ kr 225,00 for medlemskab af JAK Danmark, excl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for pensionister, incl. JAK bladet
- ☐ kr 225,00 for studerende, incl. JAK bladet
- ☐ kr 200,00 for abonnement på JAK bladet uden medlemskab

Navn

Adresse

Postnr. og by

Dato

